

**TÜRK DİLİNDE ORTAÇLAR
YUNAN DİLİNDE İLGİ YANTÜMCELERİ**

TÜRKÇE'DE PARASENTEMLER, YUNANCA'DA SENTAGMALAR

**Prof. Dr. ELENİ SELLA
Dr. MARÍA MAVROPOULOU**

TÜRK DİLİNDE ORTAÇLAR- YUNAN DİLİNDE İLGI YANTÜMCELERİ TÜRKÇE'DE PARASENTEMLER, YUNANCA'DA SENTAGMALAR

Anadili Yunanca olan üniversite öğrencilerimizin «-y-An», «-AcAk olan», «-mİş olan» ve «-Dİk +iyelik ekleri», ile «-y-AcAk +iyelik ekleri», «-mİş olduk+iyelik ekleri» ortaçları öğrenmelerinde saptanan zorluklar.

GİRİŞ

Türk dili, Yunanistan'da, Üniversite düzeyinde, ilgi alanları değişik olan altı Üniversite Bölümünde, çeviri, Yunanistan, Balkan ülkeleri ve Akdeniz, Karadeniz'de kıyıları olan ülkelerle ilgili arşiv ya da tarih araştırmaları yapanlara, genellikle bu tür konularla ilgilenenlere yardımcı olmak amacıyla öğretilir.

Görevli olduğumuz Atina Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Bilimleri ve Çağdaş Asya Bilimleri Bölümü, Türk Dili'nin Ana dal olduğu tek Bölümdür. Bu bölümün programında Türkiye'nin kültürü, siyaseti, tarihi, ekonomisiyle ilgili dersler de çok önemli bir yer tutar. Fakat Türk dili diğer derslerin çekirdeği, merkezi olduğu için tüm derslerin en önemlisidir. Bu nedenle Türk Dili'nin yabancı dil olarak -özellikle de anadili Yunanca olan öğrencilere- öğretilmesinde ortaya çıkan her çeşit didaktik problemleri bizi ilgilendirir.

Sözkonusu her iki dilin (Türkçe-Yunanca) değişik bir tipoloji ve dil ailesine (Altay dilleri/Hint-Avrupa dilleri) mensup olup aralarındaki farkların benzerliklerinden daha çok olması Yunan öğrencilerinin Türkçeyi öğrenmelerini bazen kolaylaştırdığı gibi bazen de çalışmalarında büyük zorlukların nedeni oluyor.

Bu çalışmamızın esas konusu, iletilecek mesajın belirlenmesine yarayan ilgi öğelerinden bizce çok önemli sayılan «-y-An», «-AcAk olan», «-mİş olan» özne ortaçları ve «-Dİk +iyelik ekleri», «-y-AcAk +iyelik ekleri», «-mİş olduk+iyelik ekleri» tümleş ortaçlarının (Sıfat-Fiiller) tümce içinde kullanılmasıdır.

Türk dilindeki **ortaçlar**, yabancı dilbilimcilerin de ilgisini çekmiş, onlara da zorluk çektiren bir konudur. İncelemelerinde ortaçları ele aldıklarında kendi dillerinde tanımlandırmak konusuna gelince herkesin değişik terimler sıraladığı dikkatimizi çekti. Örneğin, Bazin, 1978,:106 “noms verbeaux d'agent”, ve “noms verbeaux d'action”, Lewis, 1984:158 “participles” ya da “personal participe”, Kornfilt, 1997:57 “adjective clauses” ya da “relative clauses” terimlerini kullanmışlardır. Terimlerin çeşitliliği, Türkçe Dilbilgisi kitaplarında ve dil çalışmalarında da görünür¹. Değişik terimlerin kullanışı herhalde Hint-Avrupa dillerinde böyle bir dilbilgisel biçimin bulunmadığından, bu şeklin Türkçe'ye has olduğundan kaynaklanır.² Bizler de, Türkçe'yi yabancı dil olarak öğrenen ana dilleri Yunanca olan öğrencilerimize Türk Dilini öğrettiğimizde bu durumdan dolayı ortaçlara epey zaman ayırmak zorundayız.

Öğrencilerimizin işlev bakımından Yunanca' da karşılığı olan şekillerden çok farklı olan ortaçları hem kullanım hem de yapı bakımından anlamalarında zorluk çektiklerini

¹ Nesrin Bayraktar (2004) *Türkçe'de Fiilimsiler* TDK:838. Ankara. s.45

² Kaya, Güven- Öztürk, Cemil vd, (1998) *Türk Dili Ders Notları*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul. s. 176

(Türkçe dilbilgisi kitaplarında ortaçlara büyük yer verilmemesine rağmen,)³ kaydettikten sonra bu konuyu hem iki dilin yapısal sistemlerini karşılaştırmak hem de yabancı bir dilin öğreniminde kurala (norme) uymayan uygulamaları incelemek üzere ele almaya karar verdik.

Korpus'umuz (bütüncü), Bölümümüzün 5. yarıyıl (III ve IV düzey) öğrencilerinden oluşan 57 kişilik bir grubun 2008 yılının Şubat ayının sınavında ortaçağla ilgili 60 soruya verdiği cevaplardan meydana geldi. Öğrencilerimizden bu sorularda verilen tümcelerin boşluklarını «-y-An» «-y-AcAk» ve «-Dik» ortaçlarıyla doldurmalarını istedik.

Bu çalışmamızı, özellikle bu yapıların uygulanmasında yapılan yanlışları bulup kaydetmek, sınıflandırmak ve nedenlerini açıklamak konuları hakkında bize bilgi verecek bir ön-çalışma olarak görüyoruz. Yaptığımız incelemenin, daha ileride, anadili Yunanca olan öğrencilerinin Türkçe'yi öğrenmelerinde karşılaştıkları problemlerinin tümünü incelemek ve Türk Dili'ni öğrenenlerin iki dil sisteminin farklı ve benzeyen taraflarını kaydederek, bu konuda daha başarılı olmaları için ne gibi yöntemlere başvurmaları gerekli olacak konusunda bir çıkış noktası olmasını amaçlıyoruz.

İncelediğimiz Ortaç/ Sıfat-fiil konusu, Türkçe'nin morfolojisi ile değil, sentaks (özne /tümleç işlevi) ile ilgili olduğundan özellikle bildirişim ve iletişim bakımından çok önemli bir rol oynamaktadır. Belli ki, yalnız bir seçenek, iletişimin kurulmasına engel olur.

Türkçe ve Yunanca'da özne ya da nesneyi belirten öğeler.

Türk dilinde sıfat-fiiller (ortaç) fiil tabanlarına getirilen eklerle kurulur, isimleri hareket bakımından niteleyen ve içinde zaman kavramı da bulunduran geçici sıfatlar yapar.⁴ Sıfat fiillerin kullanışı isim gibidir, ismin aldığı ekleri alır.

Martinet'nin *Grammaire Fonctionnelle* (İşlevsel Dilbilgisi)'ine göre «monème conjoints» (bitişke biçimbirim) denilen ve sıfat-fiillere eklenen bu ekler, işlevsel biçimbirim (monème fonctionnelle) olarak ortaçağla ona bağlı olan sözcüğün ilişkisini göstermeye yararlar. Öyle ki, -y-An/-y-AcAk olan/-mİş olan ekleriyle oluşan ortaçlar özneleriyle, -Dik +iyelik ekleri / -y-AcAk +iyelik ekleri/ - mİş olduk +iyelik ekleriyle oluşan ortaçlar ise tümleçleriyle bağıntı kurmalarına yararlar. Eylem köküyle ekleri, yeni bir biçimbirim - bir çeşit birleşkebirim (synthème)- oluşturup bazen ad, bazen sıfat, bazen de (Yunanca'da bir yan tümce eylemi olan) bir yüklem (prédicatoïde) görevini yüklenir. Sıfat görevini yüklenen bu fiilimsiler zaman

³ Korkmaz, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. TDK:827. Ankara, 2003 s.909-947
Gencan, Tahir Nejat, (2001) *Dilbilgisi*. Ayraç Yayınları. Ankara. s. 418-422
Hengirmen, Mehmet, (2005). *Türkçe Dilbilgisi*. Engin Yayın Evi. Ankara. s. 249-252
Koç, Nurettin, (1998) *Yeni Dilbilgisi*. İnkılap Kitabevi, İstanbul. s. 335-340
Ergin, Muharrem, (1988) *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Basım. İstanbul. s 315-318
Özsoy, Sumru, (1999) *Türkçe-Turkish*. Boğaziçi Üniversitesi yayınları. İstanbul s. 182-192
Demir, Nurettin-Yılmaz, Emine, (2003) *Türk Dili El Kitabı*. Grafiker Yayınları. Ankara. s.195
Gülensoy, Tuncer, (1998) *Türkçe El Kitabı*. Kıvılcım Yayınları. Kayseri. s. 210-211

⁴ Kaya, Güven- Öztürk, Cemil vd, (1998) *Türk dili Ders Notları*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul. s. 176

bakımından geniş, gelecek ve geçmiş zamanı gösterebilirler. Üstelik iyelik ve ad çekim eklerini alabilirler. (Yani, Çağdaş Türkçenin biçimbilim (morphologie) kurallarına uygundur. Agreement Morphology, Kornfilt, 1997:57). Temel öğelerinden birini tümleler. Önerme, bütün öğeleriyle birlikte bir sıfatmış gibi, temel önermenin öznesini, nesnesini, tümleçlerinden birisini niteler.⁵

Ortaçları oluşturan «-y-An» /«-Dık+iyelik ekleri»vb fiil köklerine eklenerek İşlevsel Dilbilimi'ne göre parasentem özelliklerine sahip olan bir grup (ensemble) meydana getirirler. Bu parasentemlerde hem ad hem de eylem özellikleri görülür. Bu özellikler genel bir şekilde Eski ve Çağdaş Yunanca'nın partisiplerinde de vardır.

Türk dilinde, Fransıza'dan gelme (Kornfilt, 1997:60), (Kaya-Öztürk:189) bir ilgi ad durumu, bir bulunma ad durumu, ya da bazı zarflara eklendiğinde (Bazin, 1978:40) rölatif anlamında olabilen -ki eki'nden başka Yunanca'da (Fransızca, İngilizce ve başka Hint -Avrupa dillerinde) rastlanan ilgi (bağlama) zamirlerine eş bir şekil yoktur.

Yunanca'da adı belirten öğeler, tanıtmaya sözcüğü, (article, harf-i tarif), sıfat, partisipler, sıfat zamirleri, ilgi tümceleri, ad tamlamaları ya da edatla yapılmış belirtmelerdir. (Klairs ve Babiniotis, 2007:79)

İşlev bakımından Yunanca'da özne genellikle eylemin kişi ekiyle gösterilir. (H.Klairs, 1990). Bir eylemin birçok adlarla bağlı olduğunda da geleneksel dilbilgisi'nde **özne** olarak tanımladığımız öğe **her zaman yalnız durumda** bulunan addir. **Nesne** olarak tanımladığımız tümce ögesi ise **genellikle yükleme durumunda** bulunur. Aynı şekilde, özne ve nesne işlevi ile görevlendirilmiş bazı bağımlı tümceler de ad çekim eklerini alırlar.

Yunanca'da bir özneyi ya da bir nesneyi en detaylı şekilde belirten öğeler ilgi zamirleriyle bağlanan yantümceleridir. (Klairs ve Babiniotis, 2007:124). Bu tür tümceler temel tümcenin öznesi ya da tümleci olabilir. Yantümcenin bu işlevi «ο οποιός», «η οποία», «το οποίο»/ο οπίος, ι οπία, το οπίο/, ilgi zamirlerinin ad çekim eklerinden belirlenir. İlgi zamirleri, sıfatlar gibi çekilebilir ve eril, dişil ve nötr şekillerinde rastlanır.

Fakat, bu ilgi zamirlerinin yanında Çağdaş Yunanca'da daha çok kullanılan «που»/pu/ zamiri de vardır. Çekimli bir sözcük olmadığından kullanımı daha kolay, onun için hem sözlü hem yazılı anlatımda «ο οποιός», «η οποία», «το οποίο» ilgi zamirlerinin yerini almıştır. Şayet anlamı açık olmayan tümcelerde çift anlamlılığı ortadan kaldırıp anlatımda açıklık kazandırmak maksadıyla «ο οποιός», «η οποία», «το οποίο» ilgi zamirini kullanmak zorunludur. (Klairs ve Babiniotis, 2007:127).

Aşağıdaki tümce bu çift anlamlılık olayının güzel bir örneğidir:

Yunanca'da: *Η γάτα που κινήγησε το σκυλί ήταν του θείου μου /i gáta pu kiníyise to skilí ítan tu théiu mu/* (Türkçe'ye kelime kelimesine çevirirsek: “kedi ki kovaladı köpek amcamındı”) dediğimizde tümcedeki adlardan hangisinin özne, hangisinin nesne olduğunu anlamak imkansız, kimin kimi kovaladığı belli değil. Acaba kedi mi köpeği kovalamış, yoksa köpek mi kediyi? Oysa, **ο οποιός, η οποία, το οποίο** ilgi zamirini kullansaydık, yani, */(i gáta i opía kiníyise to skilí ítan tu théiu mu)/* Türkçe'de: “Köpeği kovalayan kedi amcamındı”, ya da */(i gáta tin opía kiníyise to skilí ítan tu théiu mu)/*

⁵ Gencan, Tahir Nejat, (2001) *Dilbilgisi*. Ayraç Yayınları. Ankara. s. 160

Türkçe’de: “Köpeğin kovaladığı kedi amcamındı” deseydik, bu olayı gayet açık bir şekilde anlatmış olacaktık.

Tabii ki, Türkçe’de ortaçları kullandığımızda iletişimde iki anlamlılık söz konusu değildir. Yukarıda gördüğümüz örnekte Türkçe konuşan, DOĞRU ORTACI kullanmak şartıyla, ilgi tümcesinin öznesini ya da nesnesini açıkça gösterebilir.

Yunanca’da, özellikle öbeklemeye (sınıflandırma) yarayan, sıfat görevini üstlenmiş ve Türkçe’deki sıfat fiillere benzeyen yanları olan **partisipler** vardır. Bu partisiplerle Yunanca’da belirtilen daha kolay, daha çabuk ve daha açık olarak belirtilir.

Martinet’nin İşlevsel Dilbilgisi’sine göre (Klairs, 2007: 69) ve onun terimleriyle, Eski Yunanca’da kullanılan partisipler parasentemlerin apaçık bir örneğidir. Yunanca’da başka hiç bir grubun göstermediği özellikleri vardır. Çünkü, eylem ve ad özelliklerini taşıdıktan başka görünüş (aspect) ve zamanı belirtmeye de yararlar. Bu tür partisipler hem etken hem edilgen çatılarında rastlanır. Ad çekim eklerini alır, fakat eylemin çekiminde kullanılan kişi eklerini alamaz.

Çağdaş Yunanca’da bu tür partisipler, biçim, sözdizimi ve anlam bakımından değişmiştir. (Tzartanos:329, Mackridge:194). Bugün konuşulan Yunanca’da yalnız etken çatıda çekimli olmayan ve zarf-fiil olarak kullanılan (Türkçe:-**ArAk** zarf fiilinin karşılığı olan) biçimler yer almıştır. Yunanlar bu partisiplerin çoğunu artık sıfat olarak bilirler. Edilgen çatıda olan partisiplerden de (Türkçe’deki **-miş olan** ortacına eşleştirebileceğimiz «-μενος», «-μενη», «-μενο» /- **menos** ,- **meni**, **-meno**/ ekleriyle oluşan geçmiş zaman partisipleri kalmıştır. Bugün bütün bu partisipler sıfat, zarf ya da ad olarak kullanılır ve ana dili Yunanca olanların aklında bu partisiplerin görevi Türkçe’deki sıfat-fiil =ortaçla eşleştirilemez.

Buna rağmen, Yunanca’da, bize göre, sözdizimi ve anlam bakımından Türkçe’deki sıfat-fiillere benzeyen, edilgen eylemlerden oluşan ve şimdiki zamanı gösteren «-μενος», «-μενη», «-μενο» /menos ,- meni, -meno/ ve yine edilgen eylemlerden oluşup geçmiş zamanı gösteren «-θείς», «-θείσα», «-θεν» / **θís- θís-a- θén**/ partisiplerin olduğunu hatırlatmalıyız. Bu partisipler çoğu zaman tanıtma sözcüğü (article) ile birlikte kullanılır, ve anlam bakımından Türkçe’deki ortaçlar gibi ilgi yantümcelerinin yerini alabilirler. (Klairs- Babiniotis, 2007:209). Çağdaş Yunanca’da bu tür partisipler artık kalıplaşmış bir şekilde hukuk, gazetecilik ve genellikle bilimsel yazılarda, a) ilgi yan tümcelerinde, ve b) zaman ya da koşul yan tümcelerinde kullanılır.

Klairs-Babiniotis’in (2007:68) yazdıkları Yunanca’nın en son bilimsel (yapısal-işlevsel-iletişimsel) Gramerine göre de «-μενος», «-μενη», «-μενο»/-**menos**, **-meni**, **-meno**/ partisipleri sıfat görevini gördüklerinden **fiilden sıfat** olarak tanımlanır, yani, **sıfat-fiillerdir**.

Fakat, sözettiğimiz partisipler hem hergünkü anlatımda kullanılmıyan hem de Türkçe’deki ortaçların kullanımını tümüyle kapsayamayan, sözdizimi bakımından gayet basit ve açık bir şekilde, yoğun bir bildirişimi sağlayan, sadece değişen bir ekle özne ve tümleçlerini belirtebilen ortaçlarla (Kornfilt,1997, 56-66) eşleştirilemeyen şekillerdir .

Yunanca'da genellikle, ilgi yantümceleri, belirtenle belirtilen arasındaki bağıntı kuran çekimli, cinsiyeti belli, tekil ya da çoğul olabilen, bitişke biçimbirim olmayan «ο ποίος», «η ποία», «το ποίο» ilgi zamiriyle, veya çekimsiz, özne ve nesneyi belirttiğinde değişmeyen, cinsiyeti belli olmayan, tekil/çoğul şekli olmayan, daha basit «που»/pu/ ilgi zamirinin yardımıyla bağlanır.

İlgi zamiri olarak «ο ποίος», «η ποία», «το ποίο» ile kurulan ilgi yantümcesinde bu tür ilgi zamirinin aldığı ad çekim eki hangi biçimbirimleri bağladığını gösterir. Böylece tümcenin hangi ögesini (özne/tümleç) belirttiği bellidir.

Bu konuyu incelerken, Eski Yunanca'daki partisipler, Çağdaş Yunanca'da kullanılsaydı belki de Türkçe'yi yabancı dil olarak öğrenen anadili Yunanca olanların ortaçların işlevini kavramakta çektikleri güçlüklerin daha az olabileceği kanısına vardık. Bu tür partisipler halâ kullanışta olsaydı, öğrencilerimiz sözkonusu iki dilin yapısal sistemlerini, bize göre her iki dilde de parasentem olan bu şekilleri daha kolay anlayabileceklerdi. (Tabii ki, o zaman anadildeki kullanımdan etkilenmek tehlikesiyle karşı karşıya gelmelerine büyük bir olasılık olacaktı.)

Örneklenen tümcelerde yapılan yanlışlar ve bunların incelenmesi

Çalışmamızın amacı hedefine ulaştı. Öğrencilerimizden bir grup, her zaman olduğu gibi ortaçları kullanmakta aynı zorlukları çekti. Çalışmamızda verilen 60 tümcedeki boşluklarının –y-An, -AcAk ve –Dik ortaçlarıyla doldurulmasını istedik. Sorular A, B ve C olarak üç gruptan oluşturuldu. Görülen yanlışlar yalnız kullanımda değil aynı zamanda ortaçların şeklinde de görülmüştür.

(Tümcenin yanındaki yeşil renk sayılarla bu tümcede yapılan yanlışların toplamı gösterilmiştir. Her yanlışın yanındaki sayı ise bu yanlışın tümcede kaç defa tekrarlandığını gösteriyor).⁶

Yapılan Yanlışlar:

A) i) «-y-An» yerine «-Dik+ iyelik ekleri» ortacı kullanılmıştır

Örnekler:

A8. Öğretmenin tavsiyesine **uyan** çocuklar sınıfı geçti. (12)
uyduğu (7)

C1. Depremden **kırılan** camlar değiştirildi. (3)
kırıldığı (3)

B1. Çay **isteyen** var mı? (7)
istediğim (3)
istediğin (3)
istediği (1)

ii) «-Dik+ iyelik ekleri» yerine «-y-An» ortacı kullanılmıştır:

Örnekler:

C8. O işçinin **çalıştığı** fabrikayı biliyorum. (4)
çalışan (4)

⁶ Tümcelerin tümünü ve yapılan bütün yanlışları ekte bulabilirsiniz.

B7. **Başladığım** işi mutlaka bitir. (9)

başlayan (6)

başlan (1)

B9. **Duyduğum** her şeye inanma. (8)

duyan (6)

Bu tür yalnız seçmeler, herhalde, yukarıda anlattığımız gibi, Türkçe ve Yunanca'da ilgi yantümcelerinin tamamen değişik bir yapıyla oluşturulduktan kaynaklanır. Yunanca'daki bir dizim (syntagme) yoluyla, yani bir çekirdek etrafındaki öğelerle, ilgi zamirleri ve yantümcelerle oluşan bir tümceyle, Türkçe'deki parasentem özelliklerini taşıyan bir tek sözcükle anlatım arasındaki farktan dolayı öğrenciler ne olumlu (anadilinden faydalanarak olumlu bir sonuca varmak) ne de olumsuz (anadillerinin etkisi altında olumsuz bir sonuca varmak) bir sonuca varabilirler.

Bundan başka, artık Çağdaş Yunanca'da «**που**»/pu/ ilgi zamirinin kullanılması ile tümcenin özne ile tümlecine önem vermeyen öğrencilerimiz tümcenin sözdizimine bakmadan Yunanca'nın etkisiyle bir ortaç seçerler. Yukarıda da anlattığımız gibi Eski Yunanca'da kullanılan partisipler Türkçe'deki ortaçlara yakın olmalarına rağmen artık bu tür partisipler ancak resmi bir dilde ya da sıfat olarak kullanıldıkları için tabii ki gençlerin kullandığı bir şekil değildir ve öğrencilerimiz bu şekilleri kullandıklarında bile partisiplerin eylemle ilgili bir yapısı olduğunun, yani özne ya da nesneyi tanımladıklarının farkına varmazlar. Dolayısıyla, Eski Yunanca'da bulabildikleri partisiplerden faydalanmak olanakları yoktur.⁷

Son olarak, «**-y-An**» ortacı, öznesiyle bağlanmak için iyelik eki gerekli olmadığından genellikle daha basit ve daha kolay görüldüğünden öğrencilerimiz tarafından aynı şekilde kolay ve basit olup daha sık kullanılan «**που**»/pu/ ilgi zamirinin yerini alabilecek bir şekildir. Belki de bu durum, saptanan yalnızların oranında «**-Dık**»

⁷ Aynı şekilde ikidilli (bilingual) olan Batı Trakya'da yaşayan ve anadili Türkçe olanların Yunanca'da ilgi yantümcelerinin yapısını, ilgi zamirlerini kavramalarında, öğrenmelerinde ve uygulamalarında karşılaştıkları zorlukları incelemek çok ilginçtir. Ana dili Yunanca olup Türkçe'yi öğrenmeye çalışanlarla anadili Türkçe olup Yunanca'yı öğrenmeye çalışanların çektikleri zorlukları karşılaştıracak olursak bir aynanın önünde durup aynı resmin iki tarafını gördüğümüzü anlarız.

1986 yılında yaptığımız çalışmaya çok benzeyen bir çalışmada (Sella,H., 1986, Le Gerc parlé par les turcophones du Nord-Est de la Grèce (Thrace Occidentale), thèse pour le Doctorat, Université René Descartes, (Paris V), p. 794) Yunanca'daki bağıntılı ilgi tümcelerinde görülen ve Türkçe'yi öğrenmeye çalışan Yunan öğrencilerimizin karşılaştıkları zorlukların aynısı olup tam ters nedenlerden oluşan zorluklar saptandı. (Σελλά, Μάζη Ελένη, Στοιχεία αντιπαραβολικής γραμματικής Ελληνικής - Τουρκικής. Η Ελληνική στα μειονοτικά σχολεία της Θράκης, Πρόλογος Χρήστου Κλαίρη, 1^η έκδοση Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα, 1994, 2^η Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2004 s. 154-158 ve 165-166).(Sella, Mazi Eleni, (2004) *Yunanca-Türkçe Karşılaştırmalı Dilbilgisi. Trakya azınlık okullarında Yunanca. 2. Baskı: Papazisis Yayınları. Atina, 2004*) Yukarıdaki çalışmanın 156. sayfasında, 48. notunda: «Buna rağmen, anadili Türkçe olanların Yunanca konuştuklarında bağımlı ilgi tümcesi yerine bir partisip görebiliriz: “Afrika’dan dönen” demek isteyen Yunanca’da “το γυρισμένο από την Αφρική /to **γυρισμένο** από τιν Αφρική” dediğinde “**γυρισμένο / γυριζμένο**” sözcüğünü kullanarak ilk defa Türkçe’deki ortaç yapısına benzeyen bir şekil kullanılmıştı. Ama ne yazık ki, yapı bakımından doğru olan bu işlem anlam bakımından doğru değildi, çünkü anlam ve yapı bakımından “dönen” sıfat-fiilin özdesi olan **γυρισμένο / γυριζμένο**/ partisipi edilgen bir eylemden oluşunca **γυρίζω / γυρίζο**/ (dönmek) eylemi Yunanca’da artık “dönmek” anlamında değil, “çevirmek” anlamında kullanılıyor.» diye kaydedilmiştir.

yerine «-y-An» ortacı kullanılan tümcelerin sayısı «-y-An» yerine «-Dık» ortacını kullanılan tümcelerin sayısından daha büyük olmasının nedenidir.

**B) «-Dık+iyelik ekleri » yerine «-Dık+iyelik ekleri + ad çekim ekleri» kullanıldı.
Örnekler:**

B10. **Yaptığın** en büyük aptallık nedir? (7)
yaptığını (3)

C5. Yarınki sınavın **yapılacağı** sınıf üçüncü kattadır. (9)
yapılacağını (5)

C9. Dünkü maçın **yer aldığı** stadyum bizim evimize çok yakın. (9)
yer aldığını (3)

Bu cevaplarda gerekli olmayan ad çekim ekleri kullanılmıştır. «-Dık+iyelik ekleri + ad çekim ekleri» yapısı genellikle tümcedeki nesnenin bulunmadığında kullanılır. Buna göre, öğrencilerimiz ya nesnenin tümcede belli bir şekilde bulunduğunun farkına varmadan ortaç seçmiştir ya da bizim daha çok inandığımız başka bir olasılığa göre, Bölümümüzde ortaçlardan önce öğretilen dolaylı anlatımdan etkilenerek «-Dık+iyelik ekleri + ad çekim ekleri» ona daha “tanıdık” bir şekil olduğundan bu seçeneği tercih etmiştir. Bu durumda dil içinden bir etkilenmenin, yani Türkçe’deki yapıyı iyi anlamadıklarından seçilen bir seçeneğin olduğunu görüyoruz.

C) Belirtilen sözcüğün, ister özne ister tümleş olsun, tümcede bulunmamasına rağmen gerekli ad çekim ekleri seçilen ortaca eklenmemiştir.

Örnekler:

C17. Size bütün **bildiğimi** söyledim. (6)
bildiğim (3)

C14. Sizin **anlattığınızı** anlayamadım. (8)
anlattığı (2)
anlattıkları (1)
anladığınız (2)
anlattığınız (1)

C12. Öğrenciler tarafından şimdiye kadar **yapılanları** yeterli bulmuyorum. (12)
yapıldığı (5)
yapıldıkları (2)

Bildiğimiz gibi, Türkçe’de ortacın belirttiği özne ya da nesne tümcede yoksa bu ögenin alacağı ad durum ekleri ortaca eklenir. Verdiğimiz tümcelerde özne ya da nesnenin bulunmamasına rağmen, öğrencilerimiz doğru seçeneği bulmak stresinden olmalı, tümcenin diğer öğelerine dikkat etmeden ortaç seçmişlerdir.

Bize göre, «-Dık+iyelik ekleri + ad çekim ekleri» yapısı öğrencilerimizin anadillerinde görmedikleri fazla karışık bir yapı olduğundan (Yunanca’da basit bir ilgi yantümcesi olacağına bir parasenteme iki ek eklemek zorundadırlar), sınavda en basit kurallara ve şekillere yönelip cevap vermeyi tercih etmişlerdir.

B ve C durumlarında Yunanca'da eş ya da benzeyen yapılar olmadığından öğrencilerimizin en kolay, en basit yapıyı seçerek "mümkün olduğu kadar az çaba sarfetmek" kanununa uymayı tercih etmeleri normaldir.

D) Öznede iyelik ekleri eklenmiş olmasına rağmen ve böyle bir öznenin «-Dİk+iyelik ekleri» seçeneğini gösteren bir işaretin olduğunu bildikleri halde «-Dİk+iyelik ekleri» ortacı kullanacaklarına «-y-An» ortacını seçmişlerdir.

Örnekler:

C20. Kaliteli elbiselerin **satıldığı** mağazalar bu yoldadır. (5)
satılan (3)

C9. Dünkü maçın **yer aldığı** stadyum bizim evimize çok yakın. (9)
yer alan (3)

A15. Az önce (senin) **konuştuğun** adam kimdi? (9)
konuşan (4)
konuşacak (1)
konuşanın (1)

Öğrencilerimizin, Türkçe'de belirtilen adın, yantümcenin nesnesi veya başka bir ögesi olduğu durumlarda yantümcedeki eyleme, yani ortaç olacak eyleme, «-Dİk» ve ya «-Y-AcAk» takısı ve özne ile uyumlu olan iyelik takısı, ortaç yantümcesinin öznesine de -n- In tamlayan takısı eklendiğini öğrenmelerine rağmen Yunanca'da her çeşit tümcede öznenin daima yalın halde olduğundan bu yapıyı kavrayamadıkları bellidir. Bu tür bir yapı Yunanlar için "tuhaf", hiç görülmemiş bir yapıdır. Anadilinden faydalanmak olanakları olmayan öğrencilerimiz, bu durumda da onlara göre en basit ve en kolay şekil olan «-y-An» ortacını seçmeyi tercih etmişlerdir.

E) Tümcede zaman zarflarının bulunmasına rağmen ortaç yanlış zamanda seçilmiştir.

Örnekler:

A16. Dün (seninle) **konuşan** adam polis miydi? (5)
konuşacak (1)

A11. Yarın ziyaret **edeceğimiz/ edeceğin** müzeye daha önce gitmiş miydin? (10)
ettiğin (3)
ettik (1)

A18. Yarın **alacağım** otomobile CD takacağım. (10)
aldığım (4)
alan (2)
aldığını (1)

F) Ortacın olumlu şekli yerine olumsuz şekli (ve tersi) kullanılmıştır.

Örnekler:

B2. Konuyu **anlamayan** varsa, tekrar anlatayım. (7)

anladığı (1)

anlayan (1)

A9. Süper Marketten memnun **olmayan** müşteriler müdüre gidip şikâyet ettiler. (16)

olan (10)

olduğum (1)

olduğu (3)

E ve F durumlarında yapılan yanlışlar bize göre öğrencilerimizin tümcenin sözdizimi ve anlamına önem vermeden cevap vermelerinden ileri gelir.

G) Genellikle «-AcAk» sıfat fiilin yanlış kullanımı.

Örnekler:

A20. Taksim’de **inecek** var! (21)

inen (17)

ineceği (1)

hiç bir şey (3)

A14. Çok işi var, karısını bile **görecek** zamanı yok. (17)

gören (5)

göreceği (2)

gördüğü (7)

görmediği (1)

gördüğünü (1)

hiç bir şey (1)

B5. Arabanı park **edecek** yer buldun mu? (13)

eden (1)

eten (1)

ediğin (1)

ettiğin (3)

ettiğini (1)

eteceği (1)

edeceğini (1)

ettiği (2)

ediği (1)

etti (1)

Bu tür sıfat-fiillerin Yunanca’da bağıntılı ilgi yantümceleriyle ilgisi olmadığından «-AcAk» sıfat-fiilin yanlış kullanımı iki dil arasındaki uyumsuzluk yüzündendir.

Öğrencilerimizin özellikle bu konuda yaptıkları yanlışlar, örneklerden de belli olduğu gibi, hem sayı bakımından hem de çeşit bakımından çoktur. Verilen soru gruplarına göre de bu sayılara bir göz atıp öğrencilerimizin çıkmazını ispatlayan (A14)sorusuna cevap veren 23 kişi arasında 17 yanlış, (A20) sorusuna cevap verenlerden 21 yanlış

ve (B5) sorusuna cevap veren 14 kişi arasında 13 yanlış yaptıklarını vurgulamak isteriz.

Bu yanlışların incelenmesinin «-y-An» ve «-DİK+iyelik ekleri» ortaçlarından değişik bir şekilde olması gerektiğinden bu tür sıfat- fiilleri gelecekte başka bir çalışmamızda incelemek niyetindeyiz.

Çalışmamızın sonunda elde ettiğimiz sayısal veriler:

Anadili Yunanca olan öğrencilerimizin Türkçe'yi öğrendiklerinde «-y-An» ve «-DİK+ iyelik ekleri» ortaçlarını uyguladıklarında yaptıkları yanlışları inceleyen çalışmamızda saptanan gramer yanlışlarına göre en çok yapılan yanlışların üç kategoriye ait olduklarını söyleyebiliriz.

Toplam olarak yapılan 446 yanlışlardan en sık görülenler:

- 1. «-DİK+ iyelik ekleri» yerine «-y-An» ortacının kullanılması : 22,19%**
- 2. «-y-An» yerine «-DİK+ iyelik ekleri» ortacının kullanılması : 12,78%**
- 3. «DİK+iyelik ekleri » yerine «-DİK+iyelik ekleri + ad çekim ekleri» yapısının kullanılması : 9,41%**

Ayrıntılı olarak, yapılan yanlışlar,

- «-DİK+ iyelik ekleri» yerine «-y-An» ortacının kullanılması : 22,19%**
- «-y-An» yerine «-DİK+ iyelik ekleri» ortacının kullanılması : 12,78%**
- «DİK+iyelik ekleri» yerine «-DİK+iyelik ekleri+ad çekim ekleri» yapısının kullanılması : 9,41%**
- Belirtilen sözcüğün, ister özne ister nesne olsun, tümcede bulunmamasına rağmen gerekli ad çekim eklerinin seçilen ortaca eklenmemesi: 8,2%**
- Öznede iyelik ekleri eklenmiş olmasına rağmen ve böyle bir öznenin «-DİK+ iyelik ekleri» seçeneğini gösteren bir işaretin olduğunu bildikleri halde «-DİK+ iyelik ekleri» ortacının kullanılacağı yerde «-y-An» ortacının seçilmesi: 6,72%**
- Ortacın olumlu şekli yerine olumsuz şeklinin (ve tersi) kullanılması: 3,13%**
- Tümcede zaman zarflarının bulunmasına rağmen ortacın yanlış zamanda seçilmesi: 2,24%**
- Genellikle «-AcAk» sıfat-fiilin yanlış bir şekilde kullanılmasıdır:11,43%**
- Yanıtlanmamış tümceler ya da istenilenle ilgisi olmayan seçenekler : 23,90 %**

Gördüğümüz gibi, ilk üç çeşit yanlışlarla diğer yanlışlar arasında sayı bakımından büyük bir fark vardır.

En önemlisi, ilk iki tür yanlışların tümcenin hem sözdizimi hem de anlam bakımından en önemli öğelerini (özne ve nesneyi) belirterek eylemle özne, tümleç, eylemsi arasında bağlantıyı kurmalarıdır. Elde ettiğimiz sonuçlar, bu gibi yanlışların ne kadar önemli olduklarını, bundan dolayı anadili Yunanca olanlara Türkçe'yi öğrettiğimizde üstüne durmamızı, bu konuya daha çok zaman ayırmamızı ve daha dikkatli olmamızı gerektiren noktaları göstermektedir.

Bundan başka, bu sonuçlar, öğrencilerimizin Türkçe'nin sözdizimi konusunda eksikliklerini ortaya koymakla, tahminlerimizi -yani sözkonusu iki dil arasındaki tipolojik farklılaşmaların anadili Yunanca olanların Türkçe konuşmaya çalıştıklarında yardımcı ip ucu bulmak olanaklarını ortadan kaldırdığını- ispatlıyor.

Sonuç

Bizce en önemli nokta, Türk diliyle Yunan dilinin hem sözdizimi hem birimlerin dağılımı bakımından farklı olmalarıdır.

Bu farkları çok iyi gösteren noktalardan biri de anadili Yunanca olanların Türkçe'deki «**sıfat-fiiller**»'in uygulanmasında ve özellikle bu çalışmamızda incelediğimiz «-y-An», «-AcAk olan», «-mİş olan» ve «-Dİk +iyelik ekleri», ile «-y-AcAk +iyelik ekleri», «-mİş olduk+iyelik ekleri» ortaçlarının kullanılmasında çektikleri zorluklardır.

Yunanca'da genellikle bir tek ilgi zamiriyle ya da ilgi zamirleriyle bağlanan bir ilgi yantümceyle gösterilen bağıntı, Türkçe'de bir tek sözcük olan, aynı zamanda ad ve eylem görevini gören, sıfat-fiil/ortaç adını alan bir sözcükle anlatılıyor. Bu sözcük eylem köküne eklenen bir ekle elde edilir ve Eski Yunanca'daki partisiplere benzeyen fakat tüm yönleriyle aynı olmayan bir şekilde kullanılır. Yani, Yunanca'da genellikle – ayrıntılı bir yapıya sahip olup ayrıntılı bilgi veren- dizimlerle (syntagme) anlatılan bir şey Türkçe'de –bireşimli ve yoğun bilgi veren- sentem (birleşkebirim, synthème) ve parasentemlerle (parasynthème) anlatılır. Türk dilini öğrenmekte olanların bu belirleyici farklılığı aşmaları gerçekten zordur.

Genetik ve tipolojik farklılıkların, araya girmekten çok, minimum uğraş ve basitleştirme kurallarından kaynaklanan büyük sayıda yanlışlara yol açmaları beklenen bir şeydir.

İncelediğimiz konuda anadilinin yan etkisini görebiliriz. Bu yan etkiyle, sözdizimi alanındaki öyküntülere (calgues) varılmaz. Bu durumlarda öğrencilerimiz, Yunanca'daki dil alışkınlıklarını Türkçe'ye –olumsuz bile olsa- aktarmalarına yardımcı olacak eşdeğer bir öğeyi bulamadığından, üstelik de Yunanca'daki yapıları Türkçe'ye uygulayamadığından Türk dilinin kurallarına uymaya çalışır. Uymaya başarı gösteremediğinden de yukarıda kaydedip incelediğimiz sonuçlar meydana gelir.

Tabii ki, ilk baştan söylediğimiz gibi bu çalışmayı bu noktada bitirecek değiliz. Gelecekte yapacağımız başka bir çalışma ile bu sonuçlarımızı Türkçe'den Yunanca'ya ve Yunanca'dan Türkçe'ye çevirilmiş metinlerde doğrulamakla devam etmek niyetindeyiz. Başka bir fırsatta onları da sizlere arzede bilirmek umuduyla...

Kaynakça

- Σελλά-Μάζη Ελένη, (2004) *Στοιχεία αντιπαραβολικής γραμματικής Ελληνικής - Τουρκικής. Η Ελληνική στα μειονοτικά σχολεία της Θράκης*, Πρόλογος Χρήστου Κλαίρη, 1^η έκδοση Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα, 1994, 2^η εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Sella–Mazi Eleni, (1999) *La minorité musulmane turcophone de Grèce. Approche sociolinguistique d'une communauté bilingue*, εκδόσεις Τροχαλία, Αθήνα.
- Κλαίρης, Χρ. (2007) *Λειτουργική Γλωσσολογία*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Κλαίρης, Χρ. & Μπαμπινιώτης, Γ. (2007) *Συνοπτική Γραμματική της Νέας Ελληνικής, Δομολειτουργική – Επικοινωνιακή*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Lewis G. L., 1984 (1967), *Turkish Grammar*, Clarenton Press, Oxford.
- Bazin, L., 1978 2, *Intoduction à l'étude pratique de la langue Turque*, Librairie d'Amérique et d'Orient, Paris.
- Kornfilt, J. (1997) *Turkish*, Routledge, London.
- Kaya, Güven- Öztürk, Cemil vb. (1998) *Türk Dili Ders Notları*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Çatıkkaş, A., (2001) *Türk Dili Kılavuzu*. Alfa Yayınları. İstanbul.
- Bayraktar, Nesrin, (2004) *Türkçede Fiilimsiler*. TDK: 838. Ankara.
- Vardar, Berke, (2002) *Açıklamalı Dilbilimi Terimleri Sözlüğü*. Multilingual Yayınları. İstanbul.
- Korkmaz, Zeynep, (2003) *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bigisi)*. TDK:827. Ankara.
- Gencan, Tahir Nejat, (2001) *Dilbilgisi*. Ayraç Yayınları. Ankara.
- Hengirmen, Mehmet, (2005). *Türkçe Dilbilgisi*. Engin Yayın Evi. Ankara.
- Koç, Nurettin, (1998) *Yeni Dilbilgisi*. İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Ergin, Muharrem, (1988) *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Basım. İstanbul.
- Özsoy, Sumru, (1999) *Türkçe-Turkish*. Boğaziçi Üniversitesi yayınları. İstanbul
- Demir, Nurettin-Yılmaz, Emine, (2003) *Türk Dili El Kitabı*. Grafiker Yay. Ankara.
- Gülensoy, Tuncer, (1998) *Türkçe El Kitabı*. Kıvılcım Yayınları. Kayseri.

EKLER

1) VERİLEN TÜMCELER

Boşlukları -An/-dIk veya -AcAk ile doldurunuz.

23 kişi

5. sömestre (3. ve 4. düzey ğrencileri)

A)

1. Telefon et----- adamın adını almadım.
2. Oku----- gazeteyi atma ben de okumak istiyorum.
3. Futbol oyna-----çocuklar kavga ediyorlar.
4. Sinemaya git----- otobüs bozulmuş.
5. Sana o beğen----- gözlüğü alacağım.
6. Yeni çık----- telefonun fotoğraf makinesi var.
7. Sınıfta konuş----- kimse kalmadı.
8. Öğretmenin tavsiyesine uy----- çocuklar sınıfı geçti.
9. Süper Marketten memnun ol----- müşteriler müdüre gidip şikâyet ettiler.
10. Bana beğen----- bir kitap söyler misin?
11. Yarın ziyaret et----- mzeyeye daha önce gittin mi?
12. Yunanistan'da en çok sevil----- aktör kim?
13. Benimle aynı odada kal----- ğrenci hastaymış.
14. Çok işi var, karısını bile gr----- zamanı yok.
15. Az önce (senin) konuş----- adam kimdi?
16. Dn (seninle) konuş----- adam polis miydi?
17. Yeni al----- arabayı anahtarla çizmişler.
18. Yarın al----- otomobile CD takacağım.
19. Annemin gnder----- paket hala gelmedi.
20. Taksim'de in----- var!

B)

1. Çay iste.....var mı?
2. Konuyu anla..... varsa, tekrar anlatayım.
3. Havla..... köpek ısırılmaz.
4. Kocasıyla kavga et kadın annesinin yanına gitti.
5. Arabanı park et yer buldun mu?
6. Nostradamus gelecekte ol.....şeyleri görebildi.
7. Başla..... işi mutlaka bitir.
8. Az sonra anlat..... inanamayacaksınız.
9. Duy.....her şeye inanma.
10. Yap..... en büyük aptallık nedir?
11. Gerek..... her şeyi yaptın mı?
12. Lotoyu kazan..... adam bir villa ve bir yat satın almış.
13. Kopya çek..... öğrenciler sınıfı geçmedi.
14. Affedersiniz! Sor.....soruyu anlamadım.
15. Dün aç..... mağazada indirim yapıyor.
16. Lisede okut..... kitaplar bu yıl değişecek.
17. Yarın git..... barda çok eğleneceğiz.
18. Oku..... kitap güzel mi?
19. Topla..... parayı bankaya yatırın.
20. Yık.....çamaşırları balkona astık.

C)

1. Depremden kırıl----- camlar değıştirildi.
2. Benim en iyi konuş----- dil Türkçe.
3. Yalan söyle----- kimse sevmez.
4. Ben davet edil----- bir yere gitmem.
5. Yarınki sınavın yapıl----- sınıf üçüncü kattadır.
6. Dün sizin konuş----- kız benim arkadaşım.
7. Dün sizinle konuş----- kız benim arkadaşım.
8. O işçinin çalış----- fabrikayı biliyorum.
9. Dünkü maçın yer al----- stadyum bizim evimize çok yakın.
10. Şu anda konuş----- bey çok ünlü bir bilim adamı.
11. Gerek ----- her şeyi yaptım.
12. Öğrenciler tarafından şimdiye kadar yapıl-----yeterli bulmuyorum.
Daha
çok şey yapılmalı.
13. Sınavda öğretmenin bana sor----- soruları doğru yanıtladım.
14. Sizin sor----- anlayamadım.
15. Durakta bekle----- genç ıslanıyor.
16. Şekerli kahve iste-----var mı?
17. Size bütün bil----- söyledim.
18. Otomobillerimizin üretil----- fabrikayı görmek ister misiniz?
19. Bizim kullan-----bilgisayar eski bir modeldir.
20. Kaliteli elbiselerin satıl----- mağazalar bu yoldadır.

YAPILAN YANLIŞLAR:

Yeşil renkle yanlışların toplamı gösterilmiştir.

A) Boşlukları -An/-dIk veya -AcAk ile doldurunuz.

A1. Telefon **eden** adamın adını almadım. (3)

- a) ettiğini (1)
- b) etme (1)
- c) ettiği (1)

A2. **Okuduğun** gazeteyi atma ben de okumak istiyorum. (4)

- a) okuyan (1)
- b) okuduk (1)
- c) okuduğunu (2)

A3. Futbol **oynayan** çocuklar kavga ediyorlar. (4)

- a) oynadığı (4)

A4. Sinemaya **giden** otobüs bozulmuş. (8)

- a) gittiği (4)
- b) gidecek (1)
- c) gittik (2)
- d) gittiğim zaman (1)

A5. Sana o **beğendiğin** gözlüğü alacağım. (12)

- a) beğenen (7)
- b) beğenecek (4)
- c) beğeneceği (1)

A6. Yeni **çıkan** telefonun fotoğraf makinesi var. (7)

- a) çıktığı (4)
- b) çıkacağı (1)
- c) çıktığını (1)
- d) çıktığın (1)

A7. Sınıfta **konuşan/ konuştuğum** kimse kalmadı. (2)

- a) konuştuk (2)

A8. Öğretmenin tavsiyesine **uyan** çocuklar sınıfı geçti. (12)

- a) uyduğu (7)
- b) uyduk (1)
- c) hiç bir şey (4)

A9. Süper Marketten memnun **olmayan** müşteriler müdüre gidip şikâyet ettiler. (16)

- a) olan (10)
- b) olduğum (1)
- c) olduğu (3)
- d) olmadığını (1)
- e) olmadıklarını (1)

A10. Bana **beğeneceğim/ beğendiğin** bir kitap söyler misin? (13)

- a) beğenen (4)
- b) beğendiğim (1)
- c) beğenecek (4)
- d) beğendiğini (2)
- e) beğendiğimi (1)
- d) beğeni (1)

A11. Yarın ziyaret **edeceğimiz/ edeceğin** müzeye daha önce gitmiş miydin?

- a) ettiğin (3) (10)
- b) ettik (1)
- c) edecek (6)

A12. Yunanistan'da en çok **sevilen** aktör kim? (13)

- a) seven (11)
- b) sevecek (1)
- c) sevenin (1)

A13. Benimle aynı odada **kalan** öğrenci hastaymış. (3)

- a) kaldığı (2)
- b) kalmış olduğu (1)

A14. Çok işi var, karısını bile **görecek** zamanı yok. (17)

- a) gören (5)
- b) göreceği (2)
- c) gördüğü (7)
- d) görmediği (1)
- e) gördüğünü (1)
- f) hiç bir şey (1)

A15. Az önce (senin) **konuştuğun** adam kimdi? (9)

- a) konuşan (4)
- b) konuştuğu (2)
- c) konuşacak (1)
- d) konuşanın (1)
- e) konuştuğunu (1)

A16. Dün (seninle) **konuşan** adam polis miydi? (5)

- a) konuştuğu (2)
- b) konuştuk (1)
- c) konuştuğumu (1)
- d) konuşacak (1)

A17. Yeni **aldıkları** arabayı anahtarla çizmişler. (12)

- a) alan (5)
- b) almış (1)
- c) alayağı (1)
- d) aldığını (1)
- e) aldıklarını (1)
- f) aldıg (1)

g) hiç bir şey (2)

A18. Yarın **alacağım** otomobile CD takacağım. (10)

- a) aldığım (4)
- b) alan (2)
- c) alacak (3)
- d) aldığımı (1)

A19. Annemin **gönderdiği** paket hala gelmedi. (6)

- a) gönderen (2)
- b) gönderilen (1)
- c) gönderdik (1)
- d) göndertdiğini (2)

A20. Taksim’de **inecek** var! (21)

- a) inen (17)
- b) ineceği (1)
- c) hiç bir şey (3)

B) Boşlukları –An/-dik veya –AcAk ile doldurunuz.

B1. Çay **isteyen** var mı? (7)

- a) istediğim (3)
- b) istediğin (3)
- c) istediği (1)

B2. Konuyu **anlamayan** varsa, tekrar anlatayım. (7)

- a) anladığı (1)
- b) anlamadığı (1)
- c) anlayan (1)
- d) anlamayan (1)
- e) anlamadık (1)
- f) anlamadığın (1)
- g) anlacayın (1)

B3. **Havlayan** köpek ısırmaz. (2)

- a) havladığımı (1)
- b) havlan (1)

B4. Kocasıyla kavga **eden** kadın annesinin yanına gitti. (3)

- a) ettiği (1)
- b) etti (1)
- c) ettik (1)

B5. Arabanı park **edecek** yer buldun mu? (13)

- a) eden (1)
- b) eten (1)
- c) ediğin (1)
- d) ettiğin (3)

- e) ettiğini (1)
f) eteceği (1)
g) edeceğini (1)
h) ettiği (2)
ı) ettiği (1)
i) etti (1)

B6. Nostradamus gelecekte **olacak (olan)** şeyleri görebildi. (11)

- a) olan (6)
b) olduğu (1)
c) olacakları (1)
d) olacağı (1)
e) olduk (1)
f) olduğuna (1)

B7. **Başladığın** işi mutlaka bitir. (9)

- a) başlayan (6)
b) başlan (1)
c) başlayacak (1)
d) başladık (1)

B8. Az sonra **anlatacaklarıma** inanamayacaksınız. (9)

- a) anladığımız (1)
b) anlatacağınız (1)
c) anlattık (1)
d) anlatacağımız (1)
e) anlattığın (1)
f) anlattığı (2)
g) anlatacak (1)
h) hiç bir şey (1)

B9. **Duyduğun** her şeye inanma. (8)

- a) duyan (6)
b) duyduklarını (1)
c) duyduğumu (1)

B10. **Yaptığın** en büyük aptallık nedir? (7)

- a) yapan (2)
b) yaptığını (3)
c) yapacak (2)

B11. **Gereken** her şeyi yaptın mı? (6)

- a) gerektiğini (4)
b) gerek (1)
c) gerektik (1)

B12. Lotoyu **kazanan** adam bir villa ve bir yat satın almış. (2)

- a) kazandığı (1)
b) kazandı (1)

B13. Kopya **çeken** öğrenciler sınıfı geçmedi. (5)

- a) çektiği (2)
- b) çekti (1)
- c) çektik (1)
- d) hiç bir şey (1)

B14. Affedersiniz! **Sorduğunuz** soruyu anlamadım. (6)

- a) soran (1)
- b) sorduk (1)
- c) sordu (1)
- d) sorduğuna (1)
- e) sorduğusun (1)
- f) sorduğunu (1)

B15. Dün **açılan/açtıkları** mağazada indirim yapılıyor. (8)

- a) açacak (1)
- b) açan (6)
- c) açacaktım (1)

B16. Lisede **okutulan** kitaplar bu yıl değişecek. (12)

- a) okutacak (3)
- b) okuttuğuları (1)
- c) okutan (8)

B17. Yarın **buluşacağımız** barda çok eğleneceğiz. (7)

- a) buluşacak (4)
- b) buluştüğümüz (1)
- c) buluşacağız (2)

B18. **Okuduğun** kitap güzel mi? (5)

- a) okuyan (4)
- b) okuyun (1)

B19. **Topladığımız** parayı bankaya yatırın. (7)

- a) toplayan (6)
- b) topladık (1)

B20. **Yıkadığımız** çamaşırları balkona astık. (9)

- a) yıkayan (6)
- b) yıkadı (1)
- c) yıkandığı (1)
- d) yıkadığımızı (1)

C) Boşlukları –An/-dIk veya –AcAk ile doldurunuz.

C1. Depremden **kırılan** camlar değiştirildi. (3)

- a) kırıldığı (3)

- C2. Benim en iyi **konuştuğum** dil Türkçe. (5)
a) konuşan (4)
b) konuştuğumu (1)
- C3. Yalan **söyleyenleri** kimse sevmez. (15)
a) söyleyen (11)
b) söylediği (3)
c) söyleyecek (1)
- C4. Ben davet **edilmediğim** bir yere gitmem. (12)
a) edilen (4)
b) edilmeyen (4)
c) edildiği (2)
d) edileceğimi (1)
e) edilmeyediğimi(1)
- C5. Yarınki sınavın **yapılacağı** sınıf üçüncü kattadır. (9)
a) yapılacak (2)
b) yapılacal olan (1)
c) yapılacağını (5)
d) hiç bir şey (1)
- C6. Dün sizin **konuştuğunuz** kız benim arkadaşım. (12)
a) konuştuğu (7)
b) konuşan (2)
c) konuştuğumu (2)
d) konuştuğunuzu (1)
- C7. Dün sizinle **konuşan** kız benim arkadaşım. (2)
a) konuştuğu (2)
- C8. O işçinin **çalıştığı** fabrikayı biliyorum. (4)
a) çalışan (4)
- C9. Dünkü maçın **yer aldığı** stadyum bizim evimize çok yakın. (9)
a) yer alan (3)
b) yer aldığını (3)
c) hiç bir şey (3)
- C10. Şu anda **konuşan** bey çok ünlü bir bilim adamı. (1)
a) konuştuğu (1)
- C11. **Gereken** her şeyi yaptım. (8)
a) gerektiği (2)
b) gerekeceği (2)
c) gerektiğini (3)
d) hiç bir şey (1)

C12. Öğrenciler tarafından şimdiye kadar **yapılanları** yeterli bulmuyorum. Daha çok şey yapılmalı. (12)

- a) yapıldığı (5)
- b) yapılan (2)
- c) yapıldıklarını (1)
- d) yapıldıkları (2)
- e) yapıldığını (1)
- f) hiç bir şey (1)

C13. Sınavda öğretmenin bana **sorduğu** soruları doğru yanıtladım. (5)

- a) sorduğum (1)
- b) sordupunu (4)

C14. Sizin **anlattığınızı** anlayamadım. (8)

- a) anlatan (2)
- b) anlattığı (2)
- c) anlattıkları (1)
- d) anladığınızı (2)
- e) anlattığınız (1)

C15. Durakta **bekleyen** genç islanıyor. (2)

- a) beklemeyeceğim (1)
- b) beklediği (1)

C16. Şekerli kahve **isteyen** var mı? (5)

- a) isten (1)
- b) isteyecek (1)
- c) isteyeceği (1)
- d) isteyeceğini (1)
- e) istediğini (1)

C17. Size bütün **bildiğimi** söyledim. (6)

- a) bilen (2)
- b) bildiğim (3)
- c) bildiğinizi (1)

C18. Otomobillerimizin **üretildiği** fabrikayı görmek ister misiniz? (8)

- a) üretilen (3)
- b) üretilecek (1)
- c) üretildiğinizi (1)
- d) üretildiği (1)
- e) hiç bir şey (2)

C19. Bizim **kullandığımız** bilgisayar eski bir modeldir. (6)

- a) kullanan (1)
- b) kullandığımızı (4)
- c) kullandığı (1)
- d) kullandığımız (1)

C20. Kaliteli elbiselerin **satıldığı** mağazalar bu yoldadır. (5)

- a) satılan (3)
- b) satıldıklar (1)
- c) satıldığından (1)